

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра економіки та менеджменту

Гуль І.Г

ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

Для студентів спеціальності 073 Менеджмент

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри економіки
та менеджменту

«___» _____ 202__ р. протокол №___

Зав. каф. _____ Н.Ф. Павленчик

ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з дисципліни «Основи економічної теорії»

Семінарське заняття №1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ЯК НАУКА

План семінарського заняття

1. Предмет економічної теорії

Економіка як сфера господарської діяльності людей. Економіка як наука. Походження термінів «економіка», «політична економія» та «економікс». Предмет економічної теорії. Система економічних наук.

2. Функції економічної теорії. Економічне мислення та економічна політика

Характеристика основних функцій економічної теорії. Нормативна та позитивна економічна теорія. Економічне мислення та його форми. Економічна політика держави.

3. Методи пізнання економічних процесів і явищ

Поняття методу та методології економічної теорії. Загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження.

4. Економічні закони та категорії

Сутність понять «категорії», «принципи» та «закони» економічної теорії. Об'єктивні економічні закони. Система економічних законів.

Семінарське заняття №2

ЕТАПИ ВИНИКНЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

План семінарського заняття

1. Зародження економічних знань

Зародження економічних знань та їх основні представники. Походження термінів «економіка», «політична економія» та «економікс». Розвиток економічної теорії в епоху становлення капіталізму.

2. Меркантилізм, класична політична економія, марксистська політична економія

Характеристика основних шкіл та течій економічної думки: меркантилізм, фізіократична школа, класична політична економія, марксистська економічна теорія, маржиналізм.

3. Основні напрями сучасної економічної науки

Характеристика основних шкіл та течій зарубіжної економічної науки: неокласицизм, кейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм, неокласичний синтез.

4. Розвиток економічної думки в Україні

Місце та роль української економічної думки у розвитку світової економічної науки.

Семінарське заняття №3

ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ВИРОБНИЧІ МОЖЛИВОСТІ СУСПІЛЬСТВА

План семінарського заняття

1. Економічні потреби та інтереси як головні рушійні сили економіки

Сутність поняття «потреба». Класифікація потреб. Піраміда потреб Маслоу. Загальна та часткова корисність блага. Трудова діяльність як спосіб розв'язання суперечностей між потребами та обмеженими ресурсами. Закону спадної граничної корисності. Крива граничної корисності. Економічні інтереси та їх види.

2. Виробництво та його основні ресурси (фактори)

Виробництво та виробничі ресурси. Види виробничих ресурсів. Продуктивні сили і виробничі відносини. Теорії розвитку продуктивних сил. Характеристика основних факторів виробництва. Сучасні фактори виробництва.

3. Межа виробничих можливостей та проблема економічного вибору

Поняття обмеженості або рідкості виробничих ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість ресурсів. Економічний вибір. Виробничі можливості та крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативної вартості.

4. Результат та ефективність виробництва

Сутність результату, ефекту та продукту виробництва. Абсолютна оцінка результату виробництва. Відносна (якісна) характеристика результатів виробництва. Визначення результативності та ефективності

Семінарське заняття №4

ІНСТИТУТИ І ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

План семінарського заняття

1. Поняття «інститути» та їх функції в економічному житті суспільства

Інститути: поняття, форми та види. Функції інститутів в економічному житті.

2. Економічні та юридично відносини власності. Право власності

Характеристика поняття власності з економічного, юридичного, історичного, соціального, морально-психологічного підходів. Привласнення та відчуження. Права власності та способи закріплення прав власності у суспільстві.

3. Розвиток форм власності та їх структура

Структура відносин власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Розвиток форм власності. Загальна структура власності в сучасній економіці. Характеристика видів власності.

Семінарське заняття №5

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

План семінарського заняття

1. Економічна система суспільства: поняття, структура та основні риси

Основні підходи до визначення економічної системи. Властивості економічних систем. Структурні елементи економічної системи.

2. Типи економічних систем та їх характеристика

Традиційна економічна система. Ринкова економічна система. Командна (адміністративна) економічна система. Змішана економічна система.

3. Національні моделі ринкових систем

Американська модель. Німецька модель. Шведська модель. Японська модель. Китайська модель та інші

Семінарське заняття №6 СУСПІЛЬНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ ТА ОБМІН

План семінарського заняття

1. Суспільне виробництво та суспільний поділ праці як економічна основа ефективної організації виробництва

Сутність та структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Суспільний поділ праці: кооперація праці та виробнича кооперація. Основні рівні суспільного поділу праці. Фактори розвитку суспільного поділу праці та продуктивність праці.

2. Форми організації суспільного виробництва та обміну

Натуральне виробництво. Товарне виробництво та умови його виникнення. Типи товарного виробництва. Сутність та основні фази суспільного відтворення. Товарний обмін та його роль в економіці.

3. Товар та його властивості. Теорії вартості.

Сутність понять «товар», «економічний товар» та «вільний товар». Суть та різниця таких властивостей товару як споживна вартість та вартість. Роль конкретної та абстрактної праці у створенні товару. Теорія трудової вартості товару. Теорія граничної корисності. Теорія факторів виробництва. Неокласична теорія вартості.

Семінарське заняття №7 ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ ТА ГРОШОВОГО ОБІГУ

План семінарського заняття

1. Природа, види та роль грошей

Визначення та сутність грошей. Умови та історичні аспекти виникнення грошей. Номінальна і реальна вартість грошей. Види та роль грошей. Основні види грошей у сучасній економіці. Функції грошей. Металістична теорія грошей. Товарна теорія грошей. Номіналістична теорія грошей. Кількісна теорія грошей.

2. Система грошового обігу та її типи

Поняття грошової системи. Основні елементами грошової системи. Типи грошових систем. Основні риси сучасної паперово-кредитної грошової системи.

3. Грошова маса та закон грошового обігу

Грошова маса та структура грошової маси. Характеристика грошових агрегатів. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей. Рівняння обігу грошей І. Фішера.

4. Грошові реформи

Сутність грошової реформи. Основні методи грошових реформ. Повні та часткові грошові реформи.

Семінарське заняття №8 **РИНОК ТА РИНКОВА ЕКОНОМІКА**

План семінарського заняття

1. Ринок, його функції та умови ефективного функціонування
Поняття ринку. Ринок як економічна категорія. Ринкова економіка. Функції та умови ефективного функціонування ринку.
2. Система ринків та їх інфраструктура
Об'єкти та суб'єкти ринкових відносин. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей в ринковій економіці. Система видів ринків. Ринкова інфраструктура.

Семінарське заняття №9 **РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ**

План семінарського заняття

1. Ринковий попит та його фактори
Поняття ринкового попиту. Закон попиту. Парадокси Гіффена та Веблена. Цінові та нецінові фактори, що впливають на попит. Еластичність як поняття. Еластичність попиту за ціною, доходом та перехресна еластичність попиту. Види цінової еластичності попиту.
2. Ринкова пропозиція та її фактори
Поняття ринкової пропозиції. Закон пропозиції. Цінові й нецінові фактори, що впливають на пропозицію. Еластичність пропозиції за ціною. Види цінової еластичності пропозиції.
3. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага
Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна. Ринкова рівновага.

Семінарське заняття №10 **КОНКУРЕНЦІЯ І МОНОПОЛІЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ**

План семінарського заняття

1. Конкуренція, її суть та умови існування
Конкуренція як структура ринку та раціональна поведінка суб'єктів. Основні умови виникнення конкуренції. Позитивні та негативні риси конкуренції. Функції конкуренції. Закон конкуренції. Коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства.
2. Види та методи економічної конкуренції
Конкуренція покупців та продавців. Методи цивілізованої конкуренції. Методи нецивілізованої конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція: особливості та роль в економіці. Ринкові моделі конкуренції. Ринок чистої конкуренції. Основні риси монополістичної конкуренції. Олігополістична конкуренція. Чиста монополія.
3. Монополія: причини виникнення, суть та основні види

Монополія як результат концентрації та централізації виробництва. Види, форми наслідки монополії. Природні та адміністративні монополії. Штучні монополії. Основні форми монополістичних об'єднань. Конкурентна та антимонопольна політика.

Семінарське заняття №11

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМСТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

План семінарського заняття

1. Сутність та об'єктивні умови підприємницької діяльності

Підприємництво та підприємницька діяльність. Функції та принципи підприємницької діяльності. Ознаки підприємництва як економічної діяльності. Фактори, що сприяють успіху у підприємницькій діяльності. Моделі підприємництва.

2. Суб'єкти підприємництва та організаційно-правові форми підприємств

Основні види підприємництва. Суб'єкти підприємництва. Організаційно-правові форми господарювання. Класифікація підприємств. Порівняльна характеристика основних організаційно-правових форм підприємств.

3. Форми об'єднань корпоративних підприємств

Основні способи об'єднання компаній. Економічна інтеграція. Форми здійснення економічної інтеграції. Форми багатогалузевих корпорацій.

Семінарське заняття №12

ВИТРАТИ ТА ДОХОДИ ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття

1. Витрати підприємства, їх економічна природа та види

Економічна сутність витрат. Крива витрат виробництва. Умовно-постійні, змінні та загальні витрати підприємства. Середні витрати підприємства. Закон спадної граничної продуктивності.

2. Доходи та прибуток підприємства

Економічна сутність доходу. Види доходів підприємства. Структура валового доходу. Економічний та бухгалтерський прибуток підприємства. Основні функції прибутку та шляхи максимізації прибутку.

3. Економічна ефективність діяльності підприємства та її основні показники.

Семінарське заняття №13

КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА РИНОК КАПІТАЛУ

План семінарського заняття

1. Капітал як фундаментальна категорія ринкової економіки

Сутність поняття «капітал». Речова теорія капіталу. Класова теорія капіталу. Суб'єктивістська теорія капіталу. Основні форми капіталу.

2. Капітал підприємства, його джерела та структура

Види та джерела формування капіталу підприємства. Стартовий капітал. Власний капітал. Залучений (позичковий) капітал підприємства. Співвідношення власних і позичкових джерел капіталу підприємства

3. Обороти та амортизація капіталу

Кругообіг виробничого капіталу. Основний та оборотний капітал. Амортизація капіталу.

4. Особливості ринку капіталу. Кредит та його форми

Особливості ринку капіталу. Кредит: необхідність, функції та форми. Ринок цінних паперів, його функції та інструменти. Фондова біржа та її роль в економіці. Страховий ринок.

Семінарське заняття №14

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ. РИНОК ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНА ПЛАТА

План семінарського заняття

1. Доходи населення: види та джерела формування. Розподіл доходів

Класифікація доходів населення. Диференціація населення за рівнями споживання. Прожитковий мінімум. Розподіл доходів.

2. Диференціація доходів населення

Причини нерівномірності розподілу доходів населення. Крива Лоренца та коефіцієнт (індекс) Джині. Оптимум Парето.

3. Заробітна плата як основна форма доходу населення

Економічна сутність заробітної плати. Заробітна плата і вартість робочої сили. Номінальна і реальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Форми і системи заробітної плати. Тарифна система. Мінімальна заробітна плата, її функції та особливості встановлення.

4. Суть та особливості ринку праці

Ринок праці. Основні суб'єкти та об'єкт ринку праці. Механізм ринку праці. Попит і пропозиція праці. Модель конкурентного ринку праці

Семінарське заняття №15

РИНОК ЗЕМЛІ, ЗЕМЕЛЬНА РЕНТА ТА РИНОК НЕРУХОМОСТІ

План семінарського заняття

1. Земля як фактор виробництва та об'єкт економічних відносин. Рентні відносини

Земля як фактор виробництва. Земельні і аграрні відносини. Власність на землю та її форми. Рента. Диференційна, абсолютна та монопольна рента. Рентні відносини.

2. Ринок землі та особливості його функціонування. Ціна землі

Ринок землі та особливості його функціонування. Попит на землю. Пропозиція землі. Капітальна ціна землі. Нормативна та експертна грошова оцінка земельних ділянок. Ринок оренди землі. Орендна плата як прокатна ціна землі.

3. Ринок нерухомості та його інфраструктура

Рекомендована література

Основна:

1. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2014. - 423 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, О.С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2016. – 268 с.
3. Економічна теорія: навчальний посібник / [Л.С. Томашик, О.О. Перепьолкіна, Б.М. Шевчик та ін.]. – Львів: вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – 264 с.
4. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник / Т.М. Камінська. – 2-е вид., випр. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 232 с.
5. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. / А.В. Сірко - К.: «Центр учбової літератури», 2014. - 416 с.
6. Якобчук В.П. Економічна теорія: навч. посібник / В.П. Якобчук. - 3-тє вид., перероблене. -К.: Видавництво Ліра-К, 2015. - 408 с.

Допоміжна:

1. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. пос. / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2009. — 688 с.
2. Горбонос Ф. В. Економічні проблеми структури виробництва аграрного сектора України / Ф. В. Горбонос, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик // Перспективи розвитку і актуальні проблеми України та країн світу : тези X Міжнар. наук.-практ. конф. - Львів, 2012. - С. 22-25.
3. Горбонос Ф. Формування економіко-правового простору розвитку кооперації / Ф. Горбонос, Н. Павленчик // Теорія і практика розвитку АПК : матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму. - Львів, 2006. - Т. 1. - С. 253-258.
4. Отрошко О.В. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / О.В. Отрошко; 2-ге вид., перероб. та доп.; Рекомендовано МОН. - К.: Знання, 2013. - 334 с.
5. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка. Навч. посібник / За ред. З.Г. Ватаманюка та О.З. Ватаманюка. - Львів: «Інтелект-Захід», 2008. - 540 с.
6. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - К.: Знання, 2012. - 206 с.
7. Економічна теорія: Політична економія: Підручник / За заг. ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009. - 604 с.
8. Історія економіки та економічної думки: Навч. посібник / За ред. С.В. Степаненка. - К.: КНЕУ, 2010. - 743 с.
9. Лисенко С.М. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник / С.М. Лисенко, Я.О. Ляшок. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 268 с.
10. Мельник Л.Ю. Економічна теорія: політекономічний аспект: Навч. посібник / Л.Ю. Мельник, П.М. Макаренко. - К.: Кондор, 2008. - 524 с.
11. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2008. - 508 с.

12. Політична економія: Підручник / За ред. В.Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 487 с

13. Рібун Л.В. Основи економічної теорії: навч. посібник / Л.В. Рібун. – Львів: Камула, 2017. – 408 с.

14. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2014. - 423 с.

15. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича.; - 9-тє вид., доповн. - К.: Знання, 2014. - 710 с.

16. Рібун Л.В. Основи економічної теорії: навч. посібник / Л.В. Рібун. – Львів: Камула, 2017. – 408 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

2. Європейський центральний банк. – Режим доступу: www.ecb.europa.eu.

3. Законодавство України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

4. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: www.icps.kiev.ua.

5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.

6. [Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського](http://www.nbuv.gov.ua). – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

7. Національний банк України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

8. Світовий банк. – Режим доступу: www.worldbank.org.

9. Центр соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: www.case-ukraine.com.ua.